

ИЗВЪНКЛАСНАТА ДЕЙНОСТ В ПОДКРЕПА НА ИНТЕРЕСИТЕ И ТАЛАНТИТЕ НА УЧЕНИЦИТЕ

Таня Божилова

Втора английска езикова гимназия „Томас Джеферсън“ – София

Резюме. Извънкласните дейности са важна част от учебния процес и могат да бъдат много полезни за развитието на учениците. Те предоставят възможности за учене и опит извън рамките на стандартната класна стая и могат да подкрепят интересите и талантите на учениците.

Извънкласно събитие е съчетание от различни ученически дейности, чиято организация заедно с възпитателното въздействие, осъществявано в хода на обучението, формира личностните качества на учениците. Учителят има много по-голяма свобода при избора на съдържание, форми, средства, методи на извънкласна работа. Това дава възможност да се действа в съответствие със собствените възгледи и вярвания; нараства личната отговорност на учителя.

Извънкласната дейност има широки възможности за ангажиране на социалния опит на родителите и различни институции.

Предприемачеството е свързано с много предимства, като най-малкото от тях са гъвкавостта и по-голямата свобода да се правят избори, които са най-добри за бизнеса.

Обучението по предприемачество води до ефективно развиване на компетенциите на учащите. Капацитетът на училищата за създаване на подкрепяща и стимулираща учебна среда е точно толкова важен, колкото личностните компетенции и мотивацията на преподавателите.

За нас е предизвикателство да развием уменията на учениците да разбират основополагащите принципи на финансите, да могат да вземат правилните решения за управлението на личните си финанси. Това води до увеличаване на благосъстоянието им, което води до по-спокоен и пълноценен живот.

Ключови думи: извънкласна дейност; предприемачество; бизнес; финансова грамотност; практични финанси

Увод

Извънкласните дейности са важна част от учебния процес и могат да бъдат много полезни за развитието на учениците. Те предоставят възможности за учене и опит извън рамките на стандартната класна стая и могат да подкрепят интересите и талантите на учениците.

Тези дейности могат да предоставят допълнителни възможности на младите хора да „се изиявят“ и да повишат мотивацията и чувството за принадлежност към училището. Извънкласните дейности трябва да са така разработени, че да допълват осъществяването на учебната програма и да засилват участието на учениците и социалното им приобщаване. Дейностите могат да се разработят в сътрудничество с родители, различни организации, служби и неправителствени организации (НПО) с участието на доброволци от различни направления.

Извънкласните дейности могат да помогнат: да събудим интереса на учениците си и да ги мотивираме да търсят допълнителни знания по интересни и значими теми. Те са изключително част от училищния живот и от ежедневието, тъй като чрез тях се осъществяват:

Уроците учене чрез преживяване: ученето чрез преживяване, изяснява детайлите на теоретичното знание, обогатява и задълбочава разбирането на учениците; дава им увереност в житейски план, че могат да се справят във всякакви ситуации.

Надграждане на теоретичните знания с практически умения: всяка тема, която е трудна и скучна за учениците, може да бъде представена чрез извънкласна дейност.

Непосредствената връзка учител – ученик: учениците лесно възприемат информация и се доверяват на учителя, който се вълнува от живота и интересите им; учебният процес е разнообразен и достъпен.

Представят училището в напълно различна светлина: учениците го посещават с желание, имат хубави преживявания и получават нови знания с лекота; знаят, че там има учител, който се радва да работи с тях и извън строго регламентираните учебни часове; общите преживявания и интереси изграждат силни приятелства!

Извънкласните дейности предлагат разнообразни занимания на учениците, които ги карат да се чувстват значими. Извънкласните дейности са насочени към задоволяване на творческите и познавателни потребности на учениците (Hristova N/A).

1. Цели и задачи на извънкласните дейности в училище

Извънкласните дейности в свободното време имат приложни цели – преподаване на нови умения и способности. Тяхното изпълнение може да се осъществи под формата на уъркшоп („Елате при нас да правим шоколад“; „Развитие на медийната грамотност“) или посещение на различни фирми.

Целта на извънкласните дейности е: да осигурят всестраниното и хармонично развитие на учениците. Това изискване съответства на основната идея на образованието – да се образова човек, който хармонично съчетава духовно богатство, морална чистота и физическо съвършенство.

Задачата на извънкласните дейности **е**: да обогатяват учениците с нови, интересни факти, понятия, които отразяват различни аспекти на човешкия живот и обществото.

Целта и задачите на извънкласната дейност определят нейните функции – учебна, възпитателна и развиваща.

От голямо значение в извънкласната работа е развиващата функция, която се състои в идентифициране и развитие на индивидуалните способности, наклонности и интереси на учениците чрез включването им в подходящи дейности.

Особености на извънкласните дейности

Извънкласно събитие е съчетание от различни ученически дейности, чието организация заедно с възпитателното въздействие, осъществявано в хода на обучението, формира личностните качества на учениците.

Учителят има много по-голяма свобода при избора на съдържание, форми, средства, методи на извънкласна работа. Това дава възможност да се действа в съответствие със собствените възгледи и вярвания; нараства личната отговорност на учителя.

Извънкласната дейност има широки възможности за ангажиране на социалния опит на родителите и различни институции.

Съвременният човек живее и работи във века на технологиите и огромния обем информация, която ни залива всеки ден, това изисква нов вид знания за финансите и умното им управление. Финансовата грамотност се е превърнала в едно от основополагащите умения на човека от XXI век, защото качеството ни на живот и това, какво ще постигнем в него, зависят до голяма степен от нея. Проучванията, направени през последните години, показват пряката зависимост между финансовата грамотност и благосъстоянието на отделния човек. Хората, усвоили уменията да разбират основополагащите принципи на финансите, могат да вземат правилните решения за управлението на личните си финанси. Това води до увеличаване на благосъстоянието им, което води до по-спокоен и пълноценен живот.

Как да станеш предприемач?

Има много различни начини да станеш предприемач, и няма написано правило как да го направиш. Въпреки това се появяват някои общи теми, свързани с началото на процеса на предприемачество.

Една от тях е да се започне с осигуряване на финансова стабилност. Това не означава да се търсят бързи пари, а да се гарантира, че на крайните клиенти се предоставя стойност, като същевременно се развива стабилен поток от приходи, който да помогне за по-нататъшното разширяване и мащабиране на бизнеса.

Това означава, че са необходими задълбочени познания за задачите, свързани с управлението на бизнеса. Това се постига чрез развиване на разнообразен набор от умения. Добра идея е предприемачът да има понятие от всички процеси – от счетоводство, отчетност и финанси до производство, доставки и обслужване на клиенти. Навлизането в света на предприемачеството може да изглежда като трудна задача за някои, докато за други е интересно и вълнуващо.

Предприемачеството е свързано с много предимства, като най-малкото от тях са гъвкавостта и по-голямата свобода да се правят избори, които са най-добри за бизнеса.

Защо е важно предприемачеството?

1. Предприемаческата дейност създава нови работни места, което позволява на бизнеса да се развива.
2. Когато предприемачеството се развива добре, то генерира доходи – доходи за собствениците си, за такси и данъци.
3. Предприемачеството, по същество, търси и намира решение на съществуващи проблеми, това насърчава креативното мислене и иновациите.
4. За да е успешна дейността на предприемача, всички процеси трябва да се оптимизират, което води до повишаване ефективността на организацията.
5. Благодарения на пазарния механизъм, от който се води предприемаческата дейност, бизнес процесите и моделите в организацията се подобряват постоянно и наличните ресурси не се разхищават.
6. Предприемачеството носи в себе си икономическия растеж на една държава – от стартъп (startup) до скейлъп (scale up).

2. Методи на изследване

Целта на изследването е: в обучението по предприемачество ефективно да развиваме компетенциите на учащите. Капацитетът на училищата за създаване на подкрепяща и стимулираща учебна среда е точно толкова важен, колкото личностовите компетенции и мотивацията на преподавателите.

- **Предприемачеството, като компетенция**, представлява способността да разпознаваме възможностите и да се възползваме от тях, да планираме и управляваме творчески процеси с културна, социална или финансова стойност.
- **Познаване на ситуациите и възможностите**, подходи за планиране и управление, етични принципи и самосъзнание.

- **Умения** за творчество (въображение, критичен анализ, решаване на проблеми), комуникация, мобилизиране на ресурси (природни и трудови) и за справяне с несигурността, неяснотата и риска.
- **Предприемаческото мислене** също така включва нагласи за лична ефективност, мотивация и постоянство; оценяване на чуждите идеи.

Основните очаквани резултати от обучението:

- разбира и обяснява условията, които водят до успех в предприемачеството;
- разбира и обяснява нагласите и мотивацията за успешна предприемаческа дейност;
- демонстрира творчество и критично мислене;
- демонстрира умения за решаване на проблеми в конкретна ситуация;
- прилага креативни методи за създаване на бизнес идеи;
- умение да представя себе си в конкурентна среда на национално ниво.

2.1. Клуб „Предприемачество и бизнес“ е участвал в инициативите на „Джуниър Ачийвмънт България“

От 2022 година клубът „Предприемачество и бизнес“ във Втора английска езикова гимназия „Томас Джеферсън“ се включи в програмата „Практични финанси“, което даде възможност за участие на учениците в Националното състезание по практически финанси.

Програмата „Практични финанси“ на „Джуниър Ачийвмънт България“ е интердисциплинарна, като дава възможности за надграждане и разширяване на компетентностите, определени в държавния образователен стандарт, която осъществява междупредметни връзки с почти всички предмети в училище.

Водещи подходи в обучението са:

- учене чрез практика (привличане на хора от бизнеса в учебния процес);
- учене чрез преживяване /осъществяване на връзка между изучаваното в училище и реалния живот);
- смесено.

Програмата „Практични финанси“ дава възможност:

- да се провокира критичното мислене на учениците;
- усвоените знания и умения да бъдат надградени, разширени и осмислени чрез дейности;
- да се прилагат на практика усвоените знания и умения;
- насърчава инициативата на учениците;

– изгражда умения за организиране на работа в екип, планиране и провеждане на различни събития, анализиране на резултатите¹.

През учебната 2021/2022 година участието в програмата „Практични финанси“ започна през втория учебен срок. Учениците усвоиха част от материала, като един от тях взе участие и се класира за Националното състезание. През учебната 2022/2023 година подготовката продължи и за Националното състезание по практични финанси се регистрираха 16 ученици от клуба „Предприемачество и бизнес“, като трима от тях се класираха на втория етап на първа състезателна група (VIII – X клас), като заеха призови места на Националното състезание.

Друга инициатива в която се включиха учениците от клуба „Предприемачество и бизнес“, е проектът **„Кръгова икономика, суровини и природни ресурси“** – съвместен проект на „JA Европа“ и Европейския институт за иновации и технологии. Целта на тази инициатива е популяризирането на „кръговата икономика“ като концепция и възможности за стартиране на бизнес в тази сфера.

Учениците от клуба „Предприемачество и бизнес“ взеха активно участие в програмата **„Мениджър за един ден“**, в който всеки може да си избере работна позиция, която иска да проучи по-подробно. Така те могат да видят на практика възможностите за индивидуалната и екипната работа и тяхната бъдеща реализация.

Особено голяма роля изигра съвместната работа с родителите на учениците. С тяхна помощ бяха реализирани посещенията в реални бизнеси в София.

– Две от мероприятията бяха реализирани в големи транснационални компании, като Yettel и Samsung – България. Учениците се запознаха с възникването, развитието и структурата на тези фирми; каква подготовка е нужна за различните позиции.

– Другите две посещения бяха във фирми от малкия и средния бизнес: фабрика за шоколад „Био Бенямин“ и печатница „Билборд БГ“. Учениците се запознаха с възникването, производството и реализирането на готовата продукция. След посещението на тези фирми възникна идеята да направим в училище уъркшоп, свързан с приготвянето на шоколад. В уъркшоп „Елате при нас да правим шоколад“ с участието на Красимир Бенямин – собственик на фабрика за шоколад, взеха участие всички ученици от клуба „Предприемачество и бизнес“ и ученици от XI и XII клас ПП по география и икономика. Проведеният уъркшоп предизвика голям интерес и учениците сами приготвиха готов продукт, който бе дегустиран.

При посещението ни в печатница „Билборд. БГ“ ни направиха подарък рекламно пано на клуба, като дизайнът и оформлението бяха направени от учениците.

Проведеният в училище уъркшоп „Създаване на съвременни видове и средства за комуникация“ с участието на журналистката Евелина Павлова ги запозна с проекта „Тийм стейшън“.

2.2. Анкетно проучване на нагласите и очакванията на учениците

За да се установят какви са нагласите и очакванията на учениците от клуба, бе направена анкета (учениците са от X клас) за ролята на „Практични финанси“ за придобиване на по висока финансова грамотност. Учениците осмислят наученото, как то може да им бъде полезно в бъдеще, могат да използват придобития опит в различни ситуации.

Анкетата показва големия интерес за по-добра финансова грамотност.

3. Резултати

В резултат от обучението по финансова грамотност в извънкласната дейност в училище учениците развиват редица умения:

- разбират и обясняват ролята на финансовата грамотност;
- развиват умения за успешно управление на личните финанси;
- развиват умения за работа в екип;
- демонстрират умения за разпределение на личните финанси;
- анализират и оценяват ролята на финансовата грамотност;
- предлагат креативни методи за създаване на бизнес идеи;
- формулират цели и планира дейности за постигането им;
- умеят да представят себе си и работата си в конкурентна среда на национално ниво.

Заклучение

Ползата от извънкласните дейности е, че дават възможност на ученика да развива себе си в различни житейски ситуации. Целта на тези занятия е да удовлетворяват интересите и потребностите на учащите в свободното им време.

Извънкласната дейност е привлекателна, тъй като има доброволен характер, ученикът има реално право на избор на вид и форма, непосредствено свързана с бъдещата професионална реализация и кариерното развитие.

В извънкласната работа се подобряват уменията за учене, развиват се уменията за самостоятелна работа при търсене на информация, организиране на различни извънкласни дейности, комуникативни умения, способност за сътрудничество и способност за спазване на етичните стандарти. Тъй като практическият аспект надделява над теоретичния в съдържанието на извънкласната дейност, по-разумно е съдържанието да се разглежда от позицията на дейностите на учениците, чрез които те овладяват различни области на социален опит.

Приложение

https://docs.google.com/presentation/d/1T6B4b70EmY1P2_kHh0nizue-qN8dQ2vLYWuMVB1ujyFs/edit#slide=id.p

БЕЛЕЖКИ

1. Проект „Практични финанси“ на JA BULGARIA 2021 г.
2. ГОСПОДИНОВ, Д., 2011. Компетентностите и управлението на човешките ресурси в училище. В: Годишник на СУ „Св. Климент Охридски“, *ПФ, том 104*.
3. Доклад за използваемост на продукт „Наръчник на осемте ключови компетентности за учене през целия живот“, автори – екип на SPU.
4. European Toolkit for Schools, Европейска онлайн платформа за училищно образование. <https://www.schooleducationgateway.eu/bg/pub/resources/toolkitsforschools/subarea.cfm?sa=18>
5. https://www.jabulgaria.org/article/programs/praktichni_finansi
6. Проект „Младежи в кръговата икономика“ (GIRLS GO CIRCULAR) на JA BULGARIA 2021 г. https://www.jabulgaria.org/article/projects/girls_go_circular
7. Проект „Мениджър за един ден“ на JA BULGARIA. <https://mfd.jabulgaria.org/>
8. <https://kerchtt.ru/bg/organizaciya-vneklassnyh-meropriyatii-formy-provedeniya-informacionnyh-chasov-i-vneklassnyh-meropriyatii/>

ЛИТЕРАТУРА

ХРИСТОВА, Р., N/A. Извънкласни дейности – защо са важна част от училищния живот. *Prepodavame.bg*. Достъпно на: <https://prepodavame.bg/izvanklasni-deynosti-zashto-sa-vazhna-chast-ot-uchilishtnia-zhivot/>

REFERENCES

HRISTOVA, R., N/A. Izvanklasni deynosti – zashto sa vazhna chast ot uchilishtnia zhivot. *Prepodavame.bg*. Dostapno na: <https://prepodavame.bg/izvanklasni-deynosti-zashto-sa-vazhna-chast-ot-uchilishtnia-zhivot/> [in Bulgarian].

EXTRACURRICULAR ACTIVITIES TO SUPPORT STUDENTS' INTERESTS AND TALENTS

Abstract. Extracurricular activities are an important part of the learning process and can be very beneficial for student development. They provide learning opportunities and experiences outside of the standard classroom and can support students' interests and talents.

An extracurricular event is a combination of various student activities, the organization of which, together with the educational impact implemented during the course of training, forms the personal qualities of the students. The teacher has much greater freedom in choosing the content, forms, means, methods of extracurricular work. This enables one to act in accordance with one's own views and beliefs; the teacher's personal responsibility increases

Extracurricular activities have ample opportunities to engage the social experience of parents and various institutions.

Entrepreneurship comes with many advantages, not the least of which is flexibility and greater freedom to make choices that are best for the business.

Entrepreneurship education to effectively develop learners' competencies, the capacity of schools to create a supportive and stimulating learning environment is just as important as the personal competencies and motivation of teachers.

It is our challenge to develop the skills of students to understand the fundamental principles of finance, to be able to make the right decisions about managing their personal finances. This leads to an increase in their well-being, which leads to a more peaceful and fulfilling life.

Keywords: extracurricular activity; entrepreneurship; business; financial literacy; practical finance

✉ **Tanya Bozhilova**

Second English Language School "Thomas Jefferson"

Sofia, Bulgaria

E-mail: 2els.Sofia@2els.com